

de tega, kakšno vlogo sploh ima etika v znanosti, vlada velika zmeda, ki se morda šele začenja nekoliko urejati v zadnjem času, zahvaljujoč vrsti organiziranih dejavnosti na mednarodni ravni, med katerimi prednjačijo Unescovi programi, ki jih vodijo mednarodne komisije za etiko znanosti (COMEST) ter za bioetiko (IBC in IGBC). Šele te dejavnosti odlikavajo nakopičenost vrste spoznanj o pomembnosti znanstvene etike in o možnostih, da bi taka etika sploh igrala kako vlogo. Ne samo laična nestrokovna javnost, ampak tudi nemalo znanstvenih raziskovalcev – med katerimi je kajpak opazen simptom močno izraženega osebnostnega narcizma – si še vedno predstavlja znanost kot področje umske dejavnosti, kjer imajo velikansko vlogo posamezniki, še zlasti tisti domnevno bolj genialni, inovativni in kreativni. V taki predstavi se potem zdi, da je znanstveniški veleum tisti, v katerega rokah so tudi velike etične odločitve. V zadnji konsekvenci iz takega razumevanja izhaja to, da bi lahko etični oziri zahtevali od znanstvenika, da celo zamolči ali prikriva svoja odkritja. Pustimo ob stran, kako bi kaj takega sploh bilo mogoče! Tovrstna predstava v ozadju tistih etičnih naravnosti, ki največje breme odgovornosti za posledice znanstvenih odkritij nalagajo znanstvenikom kot posameznikom, je v razpravah o znanstveni etiki še vedno zelo navzoča. Žal pa gre, najmilejše rečeno, za preostanek fantazmatske romantične podobe znanstvenika, bodisi osamljenega genija bodisi aktivista lajšanja družbenih težav in problemov posameznikov. Takih znanstvenikov pa pravzaprav več ni in vprašanje je, ali so kdaj zares obstajali, če izvzamemo nekaj filozofov, ki so razvijali etiko v abstraktnih terminih. Seveda pa je prakticiranje te etike bolj zapleteno na konkretnějšíh ravneh v različnih družbenih kontekstih. Razširjena podoba osamljenih dobrih ali zlih genijev ima več zveze s pisanjem Mary Shelley o Frankensteinu in s številnimi deli, ki so se zgledovala po tem vzorcu. V književnosti je znanih preveč povsem resnih in trivialnih romanov, ki razvijajo fantazme o norih in genialnih znanstvenikih, da bi jih tu sploh mogli naštet. Gotovo pa je eno: kakorkoli že je ta literatura lahko zanimiva in zabavna, je dejstvo, da se nanaša na realnost predvsem v metaforičnem pomenu. Brati jo je mogoče v simptomalnem smislu, saj hkrati spodbuja in odseva uveljavljene imaginarije o znanosti v javnosti. Z zunajznanstvenimi razlogi pa bi kazalo pojasnjevati to, zakaj posamezni znanstveniki bodisi celo zares verjamejo v te novodobne mitologije bodisi jih sami spodbujajo. Pri tem prispevajo k učinku v javni percepciji znanosti, ki izenakačuje smisel znanosti z »dognanji« paraznanosti, kot so, denimo, astrolo-